

Kancelaria Adwokacka adw. Krzysztof Maśliński
ul. Chłodna 48 lok. 129, 00-872 Warszawa
tel. (22) 745 07 55, faks (22) 745 07 56
Krzysztof.Maslinski@adwokatura.pl

Warszawa, 15 października 2012 r.

Rzecznik Praw Obywatelskich
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

Wniosek
o podjęcie interwencji

Działając w imieniu Polskie Towarzystwa Stwardnienia Rozsianego w ramach powierzonej mi przez Towarzystwo funkcji Rzecznika Praw Osób z SM, wnoszę o podjęcie przez Rzecznika Praw Obywatelskich działań zmierzających do przeciwdziałania naruszaniu praw obywatelskich osób cierpiących na stwardnienie rozsiane (sclerosis multiplex; SM), a wynikających z niewystarczającego zakresu refundacji w ramach systemu ubezpieczenia zdrowotnego absorpcyjnych środków higienicznych dla chorych na to właśnie schorzenie.

Sytuację taką należy uznać za sprzeczną z prawem osób chorych do dostępu do świadczeń zdrowotnych zgodnych z wymaganiami aktualnej wiedzy medycznej i adekwatnych do sytuacji zdrowotnej, w jakiej osoby te się znajdują. Biorąc pod uwagę, że stwardnienie rozsiane jest schorzeniem, na które cierpi ok. 60 tys. ludzi w całym kraju, problem ten uznać należy za istotny i wymagający podjęcia kroków zmierzających do zmiany obecnego stanu rzeczy.

Uzasadnienie

Stwardnienie rozsiane jest przewlekłą zapalną, demielinizacyjną chorobą centralnego układu nerwowego, w której dochodzi do wieloogniskowego uszkodzenia (demyelinizacji i rozpadu aksonów) tkanki nerwowej.¹ Z uwagi na neurologiczny charakter tego schorzenia, jednym z częściej obecnych objawów tej choroby są zaburzenia funkcji zwieraczy, przyjmujące postać m.in. nietrzymania moczu.²

Waga problemu, jakim jest rozpowszechnienie zjawiska nietrzymania moczu (NTM), została uwypuklona przez sporządzony w czerwcu 2012 raport pt. „*Wpływ NTM na koszty społeczno-ekonomiczne w Polsce*”³ Biorąc pod uwagę, że nietrzymanie moczu jest istotnym problemem w populacji chorych na stwardnienie rozsiane, znaczna część podniesionych w raporcie tym uwag znajduje bezpośrednie odniesienie do osób cierpiących na SM.

I tak, należy przede wszystkim zwrócić uwagę na to, że NTM, wiąże się dla osób, u których występuje ten objaw, z możliwością zaistnienia powikłań, które mogą z kolei rodzić niebezpieczne skutki dla zdrowia osób dotkniętych tym problemem. Ryzyko takich powikłań rośnie w przypadku braku odpowiedniego dostępu do środków medycznych, które zapobiegłyby negatywnym skutkom zdrowotnym NTM.

Za szczególnie niebezpieczne dla chorych na stwardnienie rozsiane, u których dochodzi od powstania NTM, należy uznać powikłania dotyczące sfery psychicznej. Jak stwierdzone to zostało w szeregu badań przeprowadzonych na populacji osób cierpiących na NTM, zmaganie się z tą dolegliwością wiąże się ze wzmożonym występowaniem zaburzeń o charakterze depresyjnym i lękowym.⁴

Fakt ten nie pozostaje bez znaczenia dla chorych na stwardnienie rozsiane. Niezależnie od cierpienia i wykluczenia społecznego, które dotyczą ich podobnie, jak innych cierpiących na NTM, chorzy na SM narażeni są na wpływ naruszonego

1 Wikipedia; strona http://pl.wikipedia.org/wiki/Stwardnienie_rozsiane.

2 *Tamże*.

3 *Wpływ NTM na koszty społeczno-ekonomiczne w Polsce* Studio PR 2012; dostęp na stronach www.ntm.pl

4 *Wpływ NTM...* s. 20-32

dobrostanu psychicznego na somatyczną sferę ich zdrowia. Stres psychiczny jest bowiem czynnikiem wywołującym kolejne rzuty choroby, prowadzące do gwałtownego pogorszenia stanu zdrowia osób chorych⁵. Stąd też eliminacja stresu i zapewnienie chorym odpowiedniej kondycji psychicznej odgrywają niestety ważną rolę w leczeniu i ograniczeniu progresji choroby.

Skutki wystąpienia NTM mające miejsce w sferze psychicznej uznać więc należy za znaczące dla całokształtu sytuacji zdrowotnej osób cierpiących na SM.

Niezależnie od powyższego wymaga zaznaczenia, że niewłaściwe zaopatrzenie w niezbędne środki higieniczne prowadzić może do poważnego zwiększenia ryzyka wystąpienia odleżyn u osób cierpiących na NTM⁶. Bez odpowiedniego zaopatrzenia medycznego odleżyny stanowią zagrożenie dla zdrowia i życia chorych.

Sytuacja ta zyskuje szczególny wymiar w przypadku osób chorych na stwardnienie rozsiane. Osoby takie zmagać się muszą bowiem niejednokrotnie z poważnym upośledzeniem zdolności ruchowych. Taka kondycja osób chorych sama w sobie podnosi ryzyko powstania u nich odleżyn, a nadto utrudnia odpowiednie zaopatrzenie odleżyn już powstałych. W tych warunkach, dodatkowe zwiększenie ryzyka powstania odleżyn przez NTM potęguje możliwość powstania niebezpiecznych dla osób chorych powikłań.

Wobec zagrożeń jakie niesie ze sobą NTM, kluczowe dla zapobieżenia skutkom jego wystąpienia, jest zapewnienie osobom zmagającym się z NTM odpowiedniego dostępu do świadczeń medycznych pozwalających na ograniczenie powikłań tego objawu.

Zdecydowanie największe znaczenie, gdy idzie o takie świadczenia, ma kwestia właściwego zaopatrzenia osób chorych w higieniczne środki absorpcyjne. Ten bowiem najprostszy sposób zwalczania skutków NTM dostępny jest najszerzej rzeszy chorych zmagających się z tym problemem. W świetle obowiązujących w

5 Wikipedia...; tam też bibliografia odnosząca się do tej kwestii.

6 Wpływ NTM... s. 52

Polsce regulacji zaopatrzenie w środki absorpcyjne należy uznać za niewystarczające.

W ramach bowiem środków medycznych współfinansowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia, chory cierpiący na NTM uprawniony jest do częściowej refundacji zakupu wyłącznie 60 pieluchomajtek (bądź ich odpowiedników) miesięcznie, co jest ekwiwalentem niespełna 2 tego typu środków dziennie.

Podkreślenia wymaga, że dla osób z ciężką postacią NTM – a wiele z osób z SM dotyka ta właśnie postać nietrzymania moczu – dla zachowania podstawowej higieny konieczne jest użycie min. 3 środków absorbcyjnych na dobę.⁷ Pomimo tego, system refundacji nie przewiduje zróżnicowania limitu ilościowego, czy też zakresu odpłatności środków absorbcyjnych od rzeczywistych potrzeb osób chorych. Oznacza to, iż znaczną część niezbędnych środków higienicznych chorzy na stwardnienie rozsiane zmuszeni są kupować przy pełnej odpłatności.

Sprawia to, że koszty związane z wydatkami na materiały higieniczne bardzo często przekraczają skromne możliwości finansowe osób chorych. Należy pamiętać, że ze względu na postępujący charakter stwardnienia rozsianego, osoby cierpiące na NTM powstałe w przebiegu SM, są już niejednokrotnie niezdolne do pracy i skazane wyłącznie na świadczenia przysługujące im w ramach ubezpieczenia społecznego. Wobec ograniczonej wysokości takich świadczeń wydatki na środki higieniczne zyskują niebagatelne znaczenie w budżetach osób chorych – nierzadko zmuszając pacjentów do zakupu niedostatecznej ilości tych środków.

Powstałe w ten sposób ograniczenie dostępności środków higienicznych w ramach ubezpieczenia zdrowotnego, pomimo niezbędności tych środków dla zachowania zdrowia przez osoby cierpiące na NTM, nie znajduje racjonalnego uzasadnienia.

Należy zauważyć, że stosownie do art. 68 Konstytucji RP chorzy mają prawo do ochrony zdrowia, którego warunkiem realizacji jest system opieki zdrowotnej o

⁷ Wpływ NTM... s. 47

odpowiedniej dostępności świadczeń w ramach publicznej służby zdrowia⁸. Obowiązek zapewnienia odpowiedniej opieki zdrowotnej potwierdzają również Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (art. 25) oraz podpisana przez Polskę Konwencja Rady Europy z 1997 r. o Ochronie Praw Człowieka i Godności Istoty Ludzkiej w Kontekście Zastosowania Biologii i Medycyny⁹. Stąd też podstawowym obowiązkiem władz publicznych jest dążenie do pełnego finansowania świadczeń opieki zdrowotnej, zapewniając obywatelom dostępność do nich w możliwie najszerszym zakresie¹⁰. Odpowiedzialność władz publicznych za zapewnienie pacjentom świadczeń zdrowotnych zgodnych z aktualnymi wymaganiami wiedzy medycznej statuuje także ustawa z 6 listopada 2008 r. o *prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta* (tekst jednolity – Dz.U. z 2012 r. poz. 159 ze zm.) - art. 2 w zw. z art. 6 ust. 1 ustawy. Tylko więc zapewnienie świadczeń adekwatnych do potrzeb osób chorych uzasadnionych stanem ich zdrowia można uznać za wypełnienie wymogów stawianych – na gruncie Konstytucji, aktów międzynarodowych i ustaw - publicznemu systemowi ochrony zdrowotnej.

W świetle przytoczonych aktów prawnych, sytuację niedostatecznej dostępności środków higienicznych dla osób chorych uznać należy za naruszenie ich prawa do opieki zdrowotnej. Konieczne jest w związku z tym dostosowanie dostępności świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie środków absorbcyjnych do rzeczywistych potrzeb beneficjentów systemu i podjęcie w tym kierunku odpowiednich kroków przez władze publiczne odpowiedzialne za sferę zdrowia publicznego.

Wobec powyższego złożenie niniejszego wniosku jest w pełni uzasadnione.

adw. Krzysztof Maśliński
Rzecznik Praw Osób z SM

8 A. Augustynowicz, A. Budziszewska-Makulska „Ustawa o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta. Komentarz. CeDeWu.pl, Warszawa 2010, s. 29

9 Tamże, s. 29.

10 E. Marcisz „Konstytucyjna regulacja dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej” *Studia Prawnicze* 2011.3-4.63; LEX nr 145556/1.